

İstanbul Milletvekili Recep Tayyip Erdoğan ve Osmaniye Milletvekili Devlet Bahçeli ile 346 Milletvekilinin; Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu (2/141)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifimiz gerekçeleriyle birlikte ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederiz.

<i>Recep Tayyip Erdoğan</i> İstanbul		<i>Devlet Bahçeli</i> Osmaniye
<i>Bekir Bozdağ</i>	<i>Oktay Vural</i>	<i>Sadullah Ergin</i>
Yozgat	İzmir	Hatay
<i>Mehmet Şandır</i>	<i>Nurettin Canikli</i>	<i>Mustafa Elitaş</i>
Mersin	Giresun	Kayseri
<i>Nihat Ergün</i>	<i>Ömer Çelik</i>	<i>Dengir Mir Mehmet Fırat</i>
Kocaeli	Adana	Adana
<i>Vahit Kirişçi</i>	<i>Ali Küçükaydın</i>	<i>Necdet Ünüvar</i>
Adana	Adana	Adana
<i>Ahmet Aydın</i>	<i>Fehmi Hüsrev Kutlu</i>	<i>Sait Açıba</i>
Adıyaman	Adıyaman	Afyonkarahisar
<i>Halil Aydoğan</i>	<i>Veysel Eroğlu</i>	<i>Ahmet Koca</i>
Afyonkarahisar	Afyonkarahisar	Afyonkarahisar
<i>Abdülkerim Aydemir</i>	<i>Yaşar Eryılmaz</i>	<i>Cemal Kaya</i>
Ağrı	Ağrı	Ağrı
<i>Fatma Salman Kotan</i>	<i>Ruhi Açıkgöz</i>	<i>İlknur İnceöz</i>
Ağrı	Aksaray	Aksaray
<i>Avni Erdemir</i>	<i>Akiş Gülle</i>	<i>Beşir Atalay</i>
Amasya	Amasya	Ankara
<i>Mehmet Zafer Çağlayan</i>	<i>Cemil Çiçek</i>	<i>Reha Denemeç</i>
Ankara	Ankara	Ankara
<i>Haluk İpek</i>	<i>Salih Kapusuz</i>	<i>Burhan Kayatürk</i>
Ankara	Ankara	Ankara
<i>Faruk Koca</i>	<i>Mehmet Zekai Özcan</i>	<i>Nazmi Haluk Özdağca</i>
Ankara	Ankara	Ankara

<i>Mustafa Said Yazıcıoğlu</i>	<i>Abdurrahman Arıcı</i>	<i>Sadık Badak</i>
Ankara	Antalya	Antalya
<i>Mevlüt Çavuşoğlu</i>	<i>Yusuf Ziya İrbeç</i>	<i>Mehmet Ali Şahin</i>
Antalya	Antalya	Antalya
<i>Saffet Kaya</i>	<i>Ertekin Çolak</i>	<i>Mehmet Erdem</i>
Ardahan	Artvin	Aydın
<i>Ahmet Ertürk</i>	<i>Atilla Koç</i>	<i>Ayşe Akbaş</i>
Aydın	Aydın	Balıkesir
<i>İsmail Özgün</i>	<i>Mehmet Cemal Öztaylan</i>	<i>Ahmet Edip Uğur</i>
Balıkesir	Balıkesir	Balıkesir
<i>Yılmaz Tunç</i>	<i>Mehmet Emin Ekmen</i>	<i>Ahmet İnal</i>
Bartın	Batman	Batman
<i>Fetani Battal</i>	<i>Fahrettin Poyraz</i>	<i>Kazım Ataoğlu</i>
Bayburt	Bilecik	Bingöl
<i>Yusuf Coşkun</i>	<i>Cevdet Yılmaz</i>	<i>Zeki Ergezen</i>
Bingöl	Bingöl	Bitlis
<i>Yahit Kiler</i>	<i>Cemal Taşar</i>	<i>Yüksel Coşkunyürek</i>
Bitlis	Bitlis	Bolu
<i>Fatih Metin</i>	<i>Mehmet Alp</i>	<i>Bayram Özçelik</i>
Bolu	Burdur	Burdur
<i>Canan Candemir Çelik</i>	<i>Hayrettin Çakmak</i>	<i>Faruk Çelik</i>
Bursa	Bursa	Bursa
<i>Mehmet Altan Karapaşaoğlu</i>	<i>Sedat Kızılcıklı</i>	<i>Ali Kul</i>
Bursa	Bursa	Bursa
<i>Mehmet Tunçak</i>	<i>Mehmet Emin Tutan</i>	<i>Mehmet Daniş</i>
Bursa	Bursa	Çanakkale
<i>Müjdat Kuşku</i>	<i>Nurettin Akman</i>	<i>Ahmet Aydoğmuş</i>
Çanakkale	Çankırı	Çorum
<i>Cahit Bağcı</i>	<i>Agah Kafkas</i>	<i>Murat Yıldırım</i>
Çorum	Çorum	Çorum
<i>Mithat Ekici</i>	<i>Mehmet Salih Erdoğan</i>	<i>Selma Aliye Kavaf</i>
Denizli	Denizli	Denizli
<i>Mehmet Yüksel</i>	<i>M. İhsan Arslan</i>	<i>Osman Arslan</i>
Denizli	Diyarbakır	Diyarbakır
<i>Mehmet Mehdi Eker</i>	<i>Abdurrahman Kurt</i>	<i>Ali İhsan Merdanoğlu</i>
Diyarbakır	Diyarbakır	Diyarbakır

<i>Celal Erbay</i>	<i>Metin Kaşıköğlu</i>	<i>Yaşar Yakış</i>
Düzce	Düzce	Düzce
<i>Necdet Budak</i>	<i>Mehmet Necati Çetinkaya</i>	<i>Faruk Septioğlu</i>
Edirne	Elazığ	Elazığ
<i>Hamza Yanılmaz</i>	<i>Sebahattin Karakelle</i>	<i>Recep Akdağ</i>
Elazığ	Erzincan	Erzurum
<i>Muhyettin Aksak</i>	<i>Saadettin Aydın</i>	<i>Muzaffer Gülyurt</i>
Erzurum	Erzurum	Erzurum
<i>İbrahim Kavaz</i>	<i>Hasan Murat Mercan</i>	<i>Emin Nedim Öztürk</i>
Erzurum	Eskişehir	Eskişehir
<i>Mahmut Durdu</i>	<i>Mehmet Erdoğan</i>	<i>Halil Mazıcıoğlu</i>
Gaziantep	Gaziantep	Gaziantep
<i>Özlem Müftüoğlu</i>	<i>Mehmet Sarı</i>	<i>Mehmet Şimşek</i>
Gaziantep	Gaziantep	Gaziantep
<i>H. Hasan Sönmez</i>	<i>Ali Temür</i>	<i>Kemalettin Aydın</i>
Giresun	Giresun	Gümüşhane
<i>Yahya Doğan</i>	<i>Abdulmuttalip Özbek</i>	<i>Rüstem Zeydan</i>
Gümüşhane	Hakkâri	Hakkâri
<i>Abdulahadi Kahya</i>	<i>Orhan Karasayar</i>	<i>Fevzi Şanverdi</i>
Hatay	Hatay	Hatay
<i>Ali Güner</i>	<i>Süreyya Sadi Bilgiç</i>	<i>Mehmet Sait Dilek</i>
Iğdır	Isparta	Isparta
<i>Haydar Kemal Kurt</i>	<i>Abdülkadir Aksu</i>	<i>Güldal Akşit</i>
Isparta	İstanbul	İstanbul
<i>Mustafa Ataş</i>	<i>Ayşe Nur Bahçekapılı</i>	<i>Nusret Bayraktar</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
<i>Hüseyin Besli</i>	<i>Alaattin Büyükkaya</i>	<i>Reha Çamuroğlu</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
<i>Alev Dedegil</i>	<i>Mehmet Beyazıt Denizolgun</i>	<i>Ömer Dinçer</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
<i>İdris Güllüce</i>	<i>İrfan Gündüz</i>	<i>Halide İncekara</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
<i>Ünal Kacı</i>	<i>Canan Kalsın</i>	<i>Feyzullah Kıyıklık</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
<i>Mehmet Müezzinoğlu</i>	<i>Özlem Piltanoğlu Türköne</i>	<i>Mehmet Sekmen</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul

<i>Edibe Sözen</i>	<i>İdris Naim Şahin</i>	<i>Hayati Yazıcı</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
<i>Taha Aksoy</i>	<i>Mehmet Aydın</i>	<i>İbrahim Hasgür</i>
İzmir	İzmir	İzmir
<i>Fatma Seniha Nühket Hotar Göksel</i>	<i>Erdal Kalkan</i>	<i>İsmail Katmerci</i>
İzmir	İzmir	İzmir
<i>Mehmet Sayım Tekelioğlu</i>	<i>Fatih Arıkan</i>	<i>Avni Doğan</i>
İzmir	Kahramanmaraş	Kahramanmaraş
<i>Veysi Kaynak</i>	<i>Nevzat Pakdil</i>	<i>Mehmet Sağlam</i>
Kahramanmaraş	Kahramanmaraş	Kahramanmaraş
<i>Cafer Tatlıbal</i>	<i>Mehmet Ceylan</i>	<i>Cumhur Ünal</i>
Kahramanmaraş	Karabük	Karabük
<i>Mustafa Ünal</i>	<i>Mevlüt Akgün</i>	<i>Lütfi Elvan</i>
Karabük	Karaman	Karaman
<i>Mahmut Esat Güven</i>	<i>Zeki Karabayır</i>	<i>Hasan Altan</i>
Kars	Kars	Kastamonu
<i>Hakkı Köylü</i>	<i>Musa Sivacıoğlu</i>	<i>Yaşar Karayel</i>
Kastamonu	Kastamonu	Kayseri
<i>Ahmet Öksüzkaya</i>	<i>Sadık Yakut</i>	<i>Taner Yıldız</i>
Kayseri	Kayseri	Kayseri
<i>Turan Kıratlı</i>	<i>Mustafa Özbayrak</i>	<i>Ahmet Gökhan Sarıçam</i>
Kırıkkale	Kırıkkale	Kırıkkale
<i>Mikail Arslan</i>	<i>Abdullah Çalışkan</i>	<i>Hüseyin Devocioğlu</i>
Kırşehir	Kırşehir	Kilis
<i>Hasan Kara</i>	<i>Eyüp Ayar</i>	<i>Muzaffer Baştopçu</i>
Kilis	Kocaeli	Kocaeli
<i>Azize Sibel Gönül</i>	<i>Fikri Işık</i>	<i>Hasan Angı</i>
Kocaeli	Kocaeli	Konya
<i>Muharrem Candan</i>	<i>Abdullah Çetinkaya</i>	<i>Orhan Erdem</i>
Konya	Konya	Konya
<i>Sami Güçlü</i>	<i>Mustafa Kabakcı</i>	<i>Kerim Özkul</i>
Konya	Konya	Konya
<i>Ali Öztürk</i>	<i>Hüsnü Tuna</i>	<i>Harun Tüfekçi</i>
Konya	Konya	Konya
<i>Ayşe Türkmenoğlu</i>	<i>Soner Aksoy</i>	<i>İsmail Hakkı Biçer</i>
Konya	Kütahya	Kütahya

Hasan Fehmi Kinay

Kütahya

Mahmut Mücahit Fındıklı

Malatya

Mehmet Şahin

Malatya

İsmail Bilen

Manisa

Süleyman Çelebi

Mardin

Ali Er

Mersin

Mehmet Nil Hıdır

Muğla

Medeni Yılmaz

Muş

İsmail Göksel

Niğde

Mustafa Hamarat

Ordu

İbrahim Mete Doğruer

Osmaniye

Hasan Ali Çelik

Sakarya

Recep Yıldırım

Sakarya

Suat Kılıç

Samsun

Afif Demirkıran

Siirt

Osman Kılıç

Sivas

Yahya Akman

Şanlıurfa

Hüseyin Tuğcu

Kütahya

Fuat Ölmeztoprak

Malatya

Bülent Arınç

Manisa

Mehmet Çerçi

Manisa

Mehmet Halit Demir

Mardin

Ömer İnan

Mersin

Yüksel Özden

Muğla

Mahmut Dede

Nevşehir

Muharrem Selamoğlu

Niğde

Ayhan Yılmaz

Ordu

Durdu Mehmet Kastal

Osmaniye

Şaban Dişli

Sakarya

Cemal Yılmaz Demir

Samsun

Fatih Öztürk

Samsun

Mehmet Yılmaz Helvacıoğlu

Siirt

Selami Uzun

Sivas

Çağla Aktemur Özyavuz

Şanlıurfa

Öznur Çalık

Malatya

Ömer Faruk Öz

Malatya

Recai Berber

Manisa

Hüseyin Tanrıverdi

Manisa

Gönül Bekin Şahkulubey

Mardin

Kürşad Tüzmen

Mersin

Seracettin Karayağız

Muş

Rıtvan Köybaşı

Nevşehir

Eyüp Fatsa

Ordu

Enver Yılmaz

Ordu

Lütfü Çırakoğlu

Rize

Ayhan Sefer Üstün

Sakarya

Mustafa Demir

Samsun

Ahmet Yeni

Samsun

Abdurrahman Dodurgalı

Sinop

Hamza Yerlikaya

Sivas

Ramazan Başak

Şanlıurfa

Eyyüp Cenap Gülpınar

Şanlıurfa

Abdullah Veli Seyda

Şırnak

Şükrü Ayalan

Tokat

Asım Aykan

Trabzon

Kemalettin Göktaş

Trabzon

Mustafa Çetin

Uşak

Hüseyin Çelik

Van

Kayhan Türkmenoğlu

Van

Osman Coşkun

Yozgat

Fazlı Erdoğan

Zonguldak

Muharrem Varlı

Adana

Yılmaz Tankut

Adana

Osman Ertuğrul

Aksaray

Ahmet Deniz Bölükbaşı

Ankara

Hüseyin Yıldız

Antalya

Recep Taner

Aydın

Necati Özensoy

Bursa

Zülfikar İzol

Şanlıurfa

Necip Taylan

Tekirdağ

Osman Demir

Tokat

Mustafa Cumur

Trabzon

Faruk Nafiz Özak

Trabzon

Nuri Uslu

Uşak

İkram Dinçer

Van

İlhan Evcin

Yalova

Mehmet Çiçek

Yozgat

Polat Türkmen

Zonguldak

Recai Yıldırım

Adana

Y. Tuğrul Türkeş

Ankara

Mustafa Cihan Paçacı

Ankara

Mehmet Günal

Antalya

Ertuğrul Kumcuoğlu

Aydın

Hamza Hamit Homriş

Bursa

Abdulkadir Emin Önen

Şanlıurfa

Zeyid Aslan

Tokat

Hüseyin Gülsün

Tokat

Cevdet Erdöl

Trabzon

Safiye Seymenoğlu

Trabzon

Kerem Altun

Van

Gülşen Orhan

Van

Abdulkadir Akgül

Yozgat

Mehmet Yaşar Öztürk

Yozgat

Cüneyt Yüksel

Mardin

Kürşat Atılğan

Adana

Abdülkadir Akcan

Afyonkarahisar

Bekir Aksoy

Ankara

Tunca Toskay

Antalya

Ali Uzunırmak

Aydın

Ahmet Duran Bulut

Bahkesir

İsmet Büyükataman

Bursa

<i>M. Kemal Cengiz</i>	<i>Ahmet Bukan</i>	<i>Emin Haluk Ayhan</i>
<i>Çanakkale</i>	<i>Çankırı</i>	<i>Denizli</i>
<i>Cemaleddin Uslu</i>	<i>Zeki Ertugay</i>	<i>Beytullah Asil</i>
<i>Edirne</i>	<i>Erzurum</i>	<i>Eskişehir</i>
<i>Hasan Özdemir</i>	<i>Murat Özkan</i>	<i>Süleyman Turan Çirkin</i>
<i>Gaziantep</i>	<i>Giresun</i>	<i>Hatay</i>
<i>İzzettin Yılmaz</i>	<i>Süleyman Nevzat Korkmaz</i>	<i>Meral Akşener</i>
<i>Hatay</i>	<i>Isparta</i>	<i>İstanbul</i>
<i>Ümit Şafak</i>	<i>Gündüz Suphi Aktan</i>	<i>Atıla Kaya</i>
<i>İstanbul</i>	<i>İstanbul</i>	<i>İstanbul</i>
<i>Mithat Melen</i>	<i>Durmuş Ali Torlak</i>	<i>Ahmet Kenan Tanrıkkulu</i>
<i>İstanbul</i>	<i>İstanbul</i>	<i>İzmir</i>
<i>Kamil Erdal Sipahi</i>	<i>Şenol Bal</i>	<i>Mehmet Akif Paksoy</i>
<i>İzmir</i>	<i>İzmir</i>	<i>Kahramanmaraş</i>
<i>Hasan Çalıs</i>	<i>Gürcan Dağdaş</i>	<i>Mehmet Serdaroğlu</i>
<i>Karaman</i>	<i>Kars</i>	<i>Kastamonu</i>
<i>Sabahattin Çakmakoğlu</i>	<i>Osman Durmuş</i>	<i>Metin Çobanoğlu</i>
<i>Kayseri</i>	<i>Kırıkkale</i>	<i>Kırşehir</i>
<i>Cumali Durmuş</i>	<i>Mustafa Kalaycı</i>	<i>Faruk Bal</i>
<i>Kocaeli</i>	<i>Konya</i>	<i>Konya</i>
<i>Alim Işık</i>	<i>Mustafa Enöz</i>	<i>Ahmet Orhan</i>
<i>Kütahya</i>	<i>Manisa</i>	<i>Manisa</i>
<i>Erkan Akçay</i>	<i>Akif Akkuş</i>	<i>Kadir Ural</i>
<i>Manisa</i>	<i>Mersin</i>	<i>Mersin</i>
<i>Behiç Çelik</i>	<i>Metin Ergun</i>	<i>Mümin İnan</i>
<i>Mersin</i>	<i>Muğla</i>	<i>Niğde</i>
<i>Rıdvan Yalçın</i>	<i>Hakan Coşkun</i>	<i>Münir Kutluata</i>
<i>Ordu</i>	<i>Osmaniye</i>	<i>Sakarya</i>
<i>Osman Çakır</i>	<i>Kemalettin Nalcı</i>	<i>Reşat Doğru</i>
<i>Samsun</i>	<i>Tekirdağ</i>	<i>Tokat</i>
<i>S. Latif Yunusoğlu</i>		<i>Mehmet Ekici</i>
<i>Trabzon</i>		<i>Yozgat</i>

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinin Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına Sunulmasından Sonra Teklife Katılan Milletvekilleri

<i>Fatoş Gürkan</i>	<i>Mehmet Erdoğan</i>	<i>Şevket Gürsoy</i>
Adana	Adıyaman	Adıyaman
<i>Zekeriya Aslan</i>	<i>Mehmet Hanifi Alır</i>	<i>Ali Rıza Alaboyun</i>
Afyonkarahisar	Ağrı	Aksaray
<i>Aşkın Asan</i>	<i>Ali Babacan</i>	<i>Bülent Gedikli</i>
Ankara	Ankara	Ankara
<i>Zeynep Dağı</i>	<i>Ahmet İyimaya</i>	<i>Ali Osman Sali</i>
Ankara	Ankara	Balıkesir
<i>Metin Yılmaz</i>	<i>Ali Koyuncu</i>	<i>Mehmet Ocakden</i>
Bolu	Bursa	Bursa
<i>Suat Kınıkloğlu</i>	<i>Kutbettin Arzu</i>	<i>Feyzi İşbaşaran</i>
Çankırı	Diyarbakır	Elazığ
<i>Tahir Öztürk</i>	<i>Binali Yıldırım</i>	<i>Fazilet Dağcı Çıglık</i>
Elazığ	Erzincan	Erzurum
<i>Kemal Unakıtan</i>	<i>Fatma Şahin</i>	<i>Mustafa Öztürk</i>
Eskişehir	Gaziantep	Hatay
<i>Lokman Ayva</i>	<i>Necat Birinci</i>	<i>Nimet Çubukçu</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
<i>Mehmet Domaç</i>	<i>Recep Koral</i>	<i>Mesude Nursuna Memecan</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
<i>Osman Gazi Yağmurdereli</i>	<i>Hasan Kemal Yardımcı</i>	<i>İbrahim Yiğit</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
<i>Fuat Bol</i>	<i>Egemen Bağış</i>	<i>Nazım Ekren</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
<i>Mehmet Vecdi Gönül</i>	<i>Tuğrul Yemişçi</i>	<i>Vahit Erdem</i>
İzmir	İzmir	Kırkkale
<i>Osman Pepe</i>	<i>Ahmet Büyükakkaşlar</i>	<i>Özkan Öksüz</i>
Kocaeli	Konya	Konya
<i>Hüsnü Ordu</i>	<i>İhsan Koca</i>	<i>Mehmet Zafer Üskül</i>
Kütahya	Malatya	Mersin
<i>Ahmet Erdal Feralan</i>	<i>Mehmet Hilmi Güler</i>	<i>Bayram Ali Bayramoğlu</i>
Nevşehir	Ordu	Rize
<i>Erol Aslan Cebeci</i>	<i>Birnur Şahinoğlu</i>	<i>Kadir Tıngıroğlu</i>
Sakarya	Samsun	Sinop
<i>Mehmet Mustafa Açıkalın</i>	<i>Sabahattin Cevheri</i>	<i>Mustafa Kuş</i>
Sivas	Şanlıurfa	Şanlıurfa
<i>Abdurrahman Müfit Yetkin</i>	<i>Tevfik Ziyaeddin Akbulut</i>	<i>Dilek Yüksel</i>
Şanlıurfa	Tekirdağ	Tokat

GENEL GEREKÇE

Anayasanın 10 uncu ve 42 nci maddelerinde yapılması öngörülen değişiklikler, yükseköğretim hizmetlerinden kişilerin kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak, herhangi bir nedenle ayrımcılığa tabi tutulmadan yararlanmasının önündeki engelleri kaldırmayı amaçlamaktadır. Devletin temel amaç ve görevlerinden biri de kişinin temel hak ve hürriyetlerini, hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmak, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaktır.

Yükseköğretim kurumlarında kılık ve kıyafetlerinden dolayı bazı öğrencilerin eğitim ve öğrenim hakkının engellenmesi kronik bir sorun haline gelmiştir. Kurucusu ve üyesi bulunduğumuz Avrupa Konseyine üye ülkelerin hiç birinde üniversite düzeyinde böyle bir sorun mevcut bulunmamaktadır. Buna rağmen, ülkemizde uzun bir süredir üniversitelerde bazı kız öğrencilerin başlarını örtmede kullandıkları kıyafetler nedeniyle eğitim ve öğrenim hakkını kullanamadıkları bilinmektedir. Atatürk'ün hedef gösterdiği çağdaş uygarlık düzeyinde "fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür" nesillerin yetiştirilmesi, kişilerin yükseköğrenim hakkından kanun önünde eşitlik ilkesi gereği hiçbir nedenle ayrımcılığa tabi tutulmadan yararlanmasını zorunlu kılmaktadır. Bu nedenlerle, Anayasanın 10 uncu ve 42 nci maddesinde işbu değişikliklerin yapılması gereği doğmuştur.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Kanun önünde eşitlik, demokratik hukuk devletinin vazgeçilmez ilkelerinden biridir. Bu ilkeyi uygularken Devletin negatif ve pozitif yükümlülükleri vardır. Devlet organları ve idari makamlar, hiçbir sebeple bireyler arasında ayrımcılık yapamayacağı gibi, bu yöndeki ayrımcılık girişimlerini de önlemekle yükümlüdürler.

Nitekim, Anayasanın 5 inci maddesine göre "kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak" Devletin temel amaç ve görevleri arasındadır. Devlet bu temel görevini yerine getirirken, herkesin kamu hizmetlerinden eşit bir şekilde yararlanmasını sağlamaya yönelik her türlü tedbiri almak zorundadır. Tüm idare makamları gibi üniversiteler de yükseköğretim hizmeti sunarlar dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep, giyim, kuşam ve benzeri sebeplerle bu hizmetten yararlanan kişiler arasında ayrımcılık yapamazlar.

Madde 2- Eğitim ve öğrenim hakkı, kişilerin en temel ve vazgeçilmez haklarından biridir. Bu nedenle bu hakkın sınırlandırılması ancak kanunun açıkça belirttiği istisnai durumlarda söz konusu olabilir. Nitekim Anayasanın 13. maddesinde de temel hak ve hürriyetlerin "özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla" sınırlanabileceği belirtilmektedir. Kanunun açıkça yasaklamadığı bir fiil, tutum veya davranıştan dolayı idare hiç kimseyi eğitim ve öğrenim hakkından mahrum bırakamaz. Buna rağmen ülkemizde bazı kişilerin kanunda açıkça yazılı olmayan sebeplerden dolayı yükseköğrenim hakkından mahrum bırakıldıkları da bir gerçektir. İşte bu nedenle yapılan değişikliğin amacı, münhasıran yükseköğretim hizmetlerinden yararlanan vatandaşlar arasında eşitliği sağlamak ve yükseköğretim kurumlarında öğrenim hakkından mahrum edilen kişilerin bu hak mahrumiyetini ortadan kaldırmaktır.

Madde 3- Yürürlük ve halkoyuna ilişkindir.

Anayasa Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Anayasa Komisyonu

Esas No.: 2/141

Karar No.: 4

1.2.2008

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başkanlığımızca 29.1.2008 tarihinde esas olarak Anayasa Komisyonuna havale edilen "İstanbul Milletvekili Recep Tayyip Erdoğan ve Osmaniye Milletvekili Devlet Bahçeli ile 346 Milletvekilinin; Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/141)" Komisyonumuzun 1.2.2008 tarihli toplantısında görüşülmüştür.

Toplantımıza Hükümeti temsilen Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Sayın Cemil Çiçek ve Adalet Bakanlığı yetkilileri katılmıştır.

Teklifle; Anayasanın kanun önünde eşitliği düzenleyen 10 ile eğitim ve öğretim hakkı ve ödevini düzenleyen 42 nci maddelerinde değişiklik öngörülmektedir. 10 uncu maddede getirilen düzenleme ile; devlet organları ve idare makamlarının bütün işlemlerinin yanı sıra her türlü kamu hizmetlerinden yararlanılmasında kanun önünde eşitlik ilkesine uygun hareket etme zorunluluğu dördüncü fıkraya eklenmektedir.

42 nci maddeye eklenen fıkra ile; Kanunda açıkça yazılı olmayan herhangi bir sebeple kimsenin yükseköğrenim hakkını kullanmaktan mahrum edilemeyeceği, bu hakkın kullanımının sınırlarının kanunla belirleneceği öngörülmektedir.

Komisyon Başkanı Prof. Dr. Burhan KUZU sunuş konuşmasında şu görüşleri ifade etmiştir;

Gündemimizde yer alan Anayasa Değişikliği Teklifinin üniversitede okuyan öğrencilerin bir kısmının uzun süredir engellenen eğitim hakkından mahrumiyeti gidermeye yönelik ve bu amaçla verildiği anlaşılmaktadır. Her ne kadar Anayasa metninden net olarak anlaşılmasa da yapılmak istenen değişikliğin başlarını örtmeleri sebebiyle okuyamayan öğrencilere de bir imkan vermek istediği görülmektedir. Nitekim değişikliğin genel ve madde gerekçelerinde bu durum açıkça ortaya konmaktadır. Gerçekten, üniversitemizde 1980'li yıllardan başlayan bu sorun Anayasa Mahkememizin 1989 ve 1991 tarihli kararlarıyla farklı bir boyut kazanmıştır. Getirilerek istenen değişiklik üzerinden onsekiz yıl gibi uzun bir süre geçmiş olan bu kararlar çerçevesinde konu mahkemeye intikal ederse hem yeni bir yorum imkanı verecek hem de Yükseköğretim Kurulu ve üniversitemize bu sorunu çözmeye yeni bir uygulama başlatabilmek fırsatı verecektir. Değişikliğin hedefinin basında yer aldığı aksine kamu kesiminde çalışan görevlileri kapsamadığı, keza lise ve ilköğretim okulunda okuyan öğrencilerin bu değişikliğin tamamen dışında kaldığı da getirilen metnin açık düzenlenmesinden anlaşılmaktadır.

Teklif sahipleri adına Sayın Sadullah Ergin, yükseköğretim hizmetlerinden yararlanmada kanun önünde eşitliğin gereği olarak; engellerin kaldırılmasının amaçlandığını belirtmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının egemenliği düzenleyen 6, yasama yetkisini düzenleyen 7, eşitlik ve Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğünü düzenleyen 10 ve 11 inci maddeleri, temel hak ve hürriyetlerin niteliği ile ilgili 12, sınırlamasını düzenleyen 13, kötüye kullanılmayı öngören 14, eğitim-öğretim hakkını düzenleyen 42, yönetmelikle ilgili 124, yargı yolunu hükme bağlayan 125, Anayasa Mahkemesinin kararlarını düzenleyen 153 üncü maddelerinden hareketle konu incelenmelidir. Bu çerçevede eğitim-öğretim hakkı amir hükümlere rağmen yargı kararlarıyla fiilen engellenmektedir. Bu sorunu gidermeyi amaçlamaktayız. İfade edilen maddeler ışığında Anayasa ile uygulama arasındaki çelişkiyi gidermek, maddeler arası insicamı sağlamak amacıyla bu Teklif getirilmiştir.

Teklif sahipleri adına söz alan Sayın Faruk Bal; ülkemizin 40 yılı aşan bir süredir yaşadığı sorunu çözmek amacıyla taşıdıklarını ifade etmiştir. Bu sorunun çözülmemesinin temel nedeni laiklik ile din ve vicdan hürriyeti çerçevesinde değerlendirilmesinden kaynaklanmıştır. Anayasanın 10 uncu maddesine rağmen bu sorun giderilememiştir. Sorun öncelikle eşitlik ilkesi sonra yükseköğrenim hakkıyla ilgilidir. Teklif bu amaçla Anayasamızın 10 ve 42 nci maddesinde değişiklik öngörmektedir. Temel hakların tümünün sınırlandırılması, Anayasanın 14 üncü maddesinde düzenlenmiştir. Teklif Anayasa hükmü haline geldiğinde bu madde de öngörülen sınırlamaya tabi olacaktır. Özel sınırlarda eğitim-öğrenim hakkını düzenleyen 42 nci maddede yer almıştır. Bu maddeye eklenen fıkra ile getirilen düzenleme, hem eşitlik hakkını bu maddede somutlaştırmakta, hem de maddedeki sınırlara tabi kılınmaktadır.

Teklifin genel gerekçesi okunduktan sonra, Teklif üzerinde üyelerimiz şu görüşleri ifade etmişlerdir;

- Bu parlamentoda Anayasa; yürürlükteki Anayasanın amir hükümleri çerçevesinde yapılmalıdır. Teklif edilemeyecek hükümler söz konusudur. Buna uyulmalıdır. Sayın Ergin'in belirttiği hükümler incelendiğinde Anayasada öngörülen değişikliklerin laiklik ilkesine aykırı olmaması gerekir. Amaç türbanı çözmektir. Özellikle Anayasanın 90 ncı maddesi ile milletlerarası anlaşmalar hakkında Anayasaya aykırılık iddiasında bulunulamaması hükmü ve AİHM kararları karşısında bu düzenleme uygun olmayacaktır. Teklifin gerekçesi ne olursa olsun; hukukun üstünlüğü ilkesinden hareketle AİHM ve Anayasa Mahkemesi kararları karşısında bu düzenleme yapılamaz. Toplumcu kutuplaşmaya yönelteceği açık olan bu düzenleme yapılmamalıdır. Laiklik bu devletin temelidir, dinamiğidir, yok kabul edilemez, çığnenemez, başörtüsü ile ilgili bir sorun yoktur ama, kamu kurumlarında olması sorun yaratacaktır. Uygulama derslerinde kamu hizmeti verilmektedir. Bu da kamu kurumlarında gerçekleşecektir. Stajyer öğretmen, doktor, doktora öğrencisi gibi kişiler sorun yaşayacaklardır.

Bu Teklif yasalaşırsa toplumda önlenemeyecek çatışmalar doğacaktır. Üniversitemiz ayakta durmaz. Ülkemizi bölecek bu değişiklikten vazgeçilmelidir.

Bazı üyelerimiz bir önerge vererek; Anayasanın 2 nci maddesinde yer alan laiklik ilkesi karşısında bu Teklifin görüşülmesinin mümkün olup olmadığı hakkında usul tartışması açılmasını istemişlerdir.

Konu eğitim-öğretim hakkı ise, aileleri dar geliri olduğu için okuyamayan gençlerin sorunu öncelikle çözülmelidir. Özgürlük, eşitlik ilkelerinin arkasına sığınmamalıdır. Türkiye Cumhuriyetine türban dayatılmaktadır. Bazı üyelerimiz Türkiye'yi kamplaştıracak asıl sebebin bu alandaki yasağın devam etmesi olduğunu söylemişlerdir. Tüm gençlerimize eğitim-öğrenim hakkı eşit olarak tanınmalıdır. Türban sorununu görmezden gelemez. Laiklik ilkesine atıfta bulunarak bu yasağın devamı konusunda tartışmalar devam etmektedir, edeceği de anlaşılmaktadır. Bunun önüne geçilmelidir. Anayasada bir değişiklik yapılacaksa, Yükseköğrenim Yasasında da bir değişiklik zorunlu olacaktır. Başta açık olanlara karşı herhangi bir baskı uygulanmasının da önüne geçilmelidir.

Verilen önerge ile ilgili olarak, mahkeme kararlarıyla siyasi simge olan türbanın hiçbir kamusal alana giremeyeceğinin hükmüne bağlandığı belirtilmiştir. Üniversitelerde dini simgelerin kullanılmasının yasaklanmasının temelinde laiklik ilkesi vardır. Şeriata dayalı bir devlet sistemi getirilmesinin önlenmesi amaçlanmaktadır. Bu değişiklik değiştirilmesi teklif dahi edilemeyecek laiklik ilkesiyle bağlantılıdır. Anayasa Mahkemesi bu ilkelere uymayı şekil şartı olarak öngörmektedir. Bu nedenle görüşülmemelidir.

Bu görüşlere cevaben, Anayasa Mahkemesinin yasal düzenlemeler yapılırken dini ünvanlara dayanılmamasını öngördüğü belirtilmiştir. Laik bir devlette dini gerekçelerle yasal düzenlemeler yapılamaz. AİHM kararları ışığında ilgili devletin takdir hakkı olduğu, iç hukukunda değişiklik yapabileceği söylenmektedir. Yasal düzenlemeler doğrultusunda mahkeme içtihatları da değişebilir. Bu doğal bir durumdur.

1982 Anayasası şekil açısından sınırları belirlemiştir. Bu noktada 1961 Anayasasından ayrılmaktadır. Anayasanın 2 nci maddesiyle ilgili farklı düzenlemeler pek çok Anayasa taslağında yer almıştır. Hukuk devletinin gereği tüm vatandaşlara eşit davranmaktır. Temel hak ve hürriyetlerin gereği yapılmaktadır. Laiklik ilkesi ile çatışmamaktadır.

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Sayın Cemil ÇİÇEK Teklifin 10 ve 42 nci maddeleriyle ilgili olduğunu, değişmez tekliflerle ilgili olsa doğrudan reddedileceğini ifade etmiştir. Anayasa Mahkemesi mevcut mevzuata göre karar verecektir. Bahsedilen kararlar 1961 Anayasası ile ilgilidir. Oysa 1982 Anayasasıyla ilgili kararlarında şekil yönünden yetkisinin sınırlarını belirtmektedir. Bu da teklif ve oylama çoğunluğuna ve ivedilikle görüşülemeyeceği şartına uyulup uyulmadığı hususlarıyla sınırlıdır. Yapılan görüşmelerden sonra önerge oya sunulmuş ve reddedilmiştir.

Devletin temelini bozma hedefi güdenler eşitlik, eğitim-öğrenim hakkının arkasına sakanmaktadır. Türban bunun aracı olarak kullanılmaktadır. Türban serbestisi mahalle baskısını artıracak, toplumu bölünme tehlikesiyle karşı karşıya bırakacaktır. Bunun arkası gelecektir.

Türkiye'de türban sorununu çıkaranlar siyasedirler. Mağduriyetlerin giderilmesi öncelikli amaç olmalıdır.

Siyasal İslamcılık hareketi bu Teklifin yasallaşmasıyla hız kazanacaktır. Laik düzen tehdit edilmektedir. Değişiklikle bu sorun çözülmeyecek aksine büyüyerek devam edecektir.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelerden sonra maddelere geçilmesi oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Teklifin 1 inci maddesi üzerindeki görüşmelerde şu görüşler dile getirilmiştir;

Toplumsal barışın sağlanması adına eşitliğe ihtiyacımız vardır. Amaç, Anayasal sistemin temel ilkesi olan eşitlik ilkesinin kanunlarda ve gerçek hayatta, uygulamada anlamını bulmasıdır. Madde ile kanun önünde öngörülen eşitlik, kamu hizmetleri açısından vurgulanmaktadır. Laiklik ilkesi ile bağlantısı yoktur.

İslamiyetin en güzel yaşandığı yer ülkemizdir. Bunun da nedeni laiklik ilkesidir. İnsanların bireysel tercihlerine herkesin saygısı vardır. Ancak karşı olunan kutsal değerlerin siyasi amaçlar doğrultusunda kullanılmasıdır.

AİHM kararlarında başörtüsünün "bunu takmayanlarda uyandıracığı baskı göz önünde bulundurulmalıdır" diyor. Düzenleme amaçla orantılı olmalı, kamu düzeni korunmalıdır. Anayasanızın başlangıç bölümünün dördüncü fıkrası 1, 2, 3 üncü maddeleri, 6 ncı maddenin son fıkrası, 11, 12, 13,14 üncü maddeleri, 24 üncü maddenin son fıkrası konumuzla çok alakalıdır. Özellikle 24 üncü maddenin son fıkrası din istismarını engellemeyi amaçlamaktadır. Uluslararası sözleşmeler ve AİHM kararları göz ardı edilmemelidir. Kamu hizmetlerine türbanla girmenin alt yapısı hazırlanmaktadır.

Siyaset kurumu sorunları çözmek zorundadır. Bu sorunu çözmemizde hak, hukuk, rejim, adalet açısından yarar vardır. Bu düzenleme uygun görülüyorsa sorunu çözmeye hangi yol seçileceği açıkça ortaya konulmalıdır. İnsan haklarına saygılı olmanın da Cumhuriyetimizin niteliklerinden olduğu unutulmamalıdır.

Teklifin 1 inci maddesi Komisyonumuzca oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Teklifin 2 nci maddesi üzerinde üyelerimiz şu görüşleri ifade etmişlerdir;

Yükseköğrenim hakkının kanun dışı uygulama ile engellenmesinin önüne geçilmesi maddenin özünü oluşturmaktadır. Mesele değerler ekseninde tartışıldığında herkes bu değerlere sahip çıkacaktır. Bu ortak payda içinde sorunlara çözüm bulmamız gerekmektedir.

Bazı üyelerimiz getirilen düzenlemenin Anayasanın 2 ve 42 nci maddesinin üç ve dördüncü fıkralarına aykırılık teşkil ettiğini söylemiştir. Sorunun çözümü için öncelikle alt yapı oluşturulmalı, güven ortamı sağlanmalıdır.

Teklifin 2 nci maddesi Komisyonumuzca oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Teklifin yürürlük ve halkoylamasını düzenleyen 3 üncü maddesi Komisyonumuzca oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Teklifin tümü oya sunulmuş ve Komisyonumuzca oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Raporumuz Genel Kurulun onayına arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Burhan Kuzu</i>	<i>Güldal Akşit</i>	<i>Ayşe Nur Bahçekapılı</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
Kâtip	Üye	Üye
<i>Ayhan Sefer Üstün</i>	<i>Atilla Emek</i>	<i>Mehmet Daniş</i>
Sakarya	Antalya	Çanakkale
	(Muhalefet şerhim ektedir)	
Üye	Üye	Üye
<i>Aysel Tuğluk</i>	<i>Mahmut Durdu</i>	<i>H. Hasan Sönmez</i>
Diyarbakır	Gaziantep	Giresun
Üye	Üye	Üye
<i>Haydar Kemal Kurt</i>	<i>Süleyman Nevzat Korkmaz</i>	<i>Mehmet Ali Özpolat</i>
Isparta	Isparta	İstanbul
		(İmzada bulunamadı)
Üye	Üye	Üye
<i>Mevlüt Akgün</i>	<i>Sadık Yakut</i>	<i>Turgut Dibek</i>
Karaman	Kayseri	Kırklareli
		(Muhalefet şerhim ektedir)
Üye	Üye	Üye
<i>Hasan Kara</i>	<i>Atilla Kart</i>	<i>Faruk Bal</i>
Kilis	Konya	Konya
	(Muhalefet şerhimiz ektedir)	
Üye	Üye	Üye
<i>İsmail Bilen</i>	<i>Şahin Mengü</i>	<i>Behiç Çelik</i>
Manisa	Manisa	Mersin
	(Muhalefet şerhi ektedir)	
Üye	Üye	Üye
<i>Enver Yılmaz</i>	<i>Suat Kılıç</i>	<i>Mustafa Çetin</i>
Ordu	Samsun	Uşak

MUHALEFET GEREKÇESİ

2/141 esas sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yasa Teklifi'yle ilgili olarak hazırlanan Komisyon Raporu'na aşağıda yazılı gerekçelerle muhalefet ediyoruz;

Teklifin 1. maddesiyle, Anayasa'nın 10. maddesinin 4. fıkrasına, bütün işlemlerinde ibaresinden sonra gelmek üzere "ve her türlü kamu hizmetlerinden yararlanılmasında" ibaresi,

2. maddesiyle ise, yine Anayasa'nın 42. maddesine 6. fıkradan sonra gelmek üzere "Kanunda açıkça yazılı olmayan herhangi bir sebeple kimse yükseköğrenim hakkını kullanmaktan mahrum edilemez. Bu hakkın kullanımının sınırları kanunla belirlenir." ibaresi eklenmiştir.

Teklifin genel ve madde gerekçelerinde; yüksek öğretim hizmetlerinden kişilerin kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak ve herhangi bir nedenle ayrımcılığa tâbi tutulmadan yararlanmasının önündeki engellerin kaldırılmasının amaçlandığı,

Yüksek öğretim kurumlarında kılık ve kıyafetlerinden dolayı bazı öğrencilerin eğitim ve öğrenim hakkının engellendiği, kronik hale gelen bu sorunun aşılacak istenildiği, ülkemizde uzun bir süreden bu yana üniversitelerde bazı kız öğrencilerin başlarını örtmede kullandıkları kıyafetler nedeniyle eğitim ve öğrenim hakkını kullanamadıkları,

Bu sebeple, kişilerin yüksek öğrenim hakkında kanunu önünde eşitlik ilkesi gereği hiçbir nedenle ayrımcılığa tâbi tutulmadan yararlanmasını sağlamak amacıyla teklifin düzenlendiği ifade edilmektedir.

Anayasa'nın başlangıç bölümünün 4. fıkrasında, 6. ve 11. maddelerinde;

Kuvvetler ayrımının, devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir iş bölümü ve iş birliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu;

Hiçbir kimse veya organın kaynağını Anayasa'dan almayan bir devlet yetkisini kullanamayacağı;

Anayasa hükümlerinin, yasama, yürütme ve yargı organlarının, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kuralları olduğu, kanunların Anayasa'ya aykırı olamayacağı hüküm altına alınmıştır.

Bilindiği gibi; devletin şeklinin Cumhuriyet olduğunu düzenleyen 1. madde ile Cumhuriyet'in niteliklerini düzenleyen 2. maddesinin ve 3. madde hükümlerinin değiştirilemeyeceği ve değiştirilmesinin teklif dahi edilemeyeceği yine Anayasa'nın 4. maddesinde açık ve âmir bir şekilde düzenlenmiştir.

Getirilen teklifin temel amacının; türban kıyafetinin üniversitelerde kullanılmasını sınırlayan anayasal ve yasal hükümleri ortadan kaldırmaya yönelik olduğu açıktır. Teklifin hem genel gerekçesinden ve hem de madde gerekçelerinden bu durum açıkça görülmektedir.

Kamuyunun bilgileri dahilinde gelişen bir sürecin sonunda, AKP ve MHP gruplarının uzlaşmasıyla ortaya çıkan değişiklik metni; konuyla doğrudan ilgili olan anayasa hükümlerine aykırı olduğu gibi, yine konuyla ilgili ihtilafları doğrudan çözüme bağlayan Danıştay ve Anayasa Mahkemesi kararlarıyla, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) 06.01.1993 tarihinden bu yana ve en son 29.04.2004 tarihinde tesis edilen 7 kararının hüküm ve sonuçlarını ortadan kaldırmaya yöneliktir.

Daha da ötesi anayasamızın 2. maddesinde esasları belirtilen Cumhuriyet, laiklik, sosyal hukuk devleti ve demokratik olma ilkelerini ihlal eden, içini boşaltan ve işlevsiz hale getiren niteliktedir.

Anayasa, Devlet yapısının temelidir. Devlet kuruluşlarının yapısı ve düzeni, bu kuruluşların yetkileri, görevleri ve birbirileriyle olan ilişkileriyle; devlet ve kişilerin hakları ve ödevleri, bu hukuksal yapının bütünüdür. İskeleti oluşturan bu hükümlerden bir veya birkaçının ihlal edilmesi, sistemin bütünüdür. Bu anlamda, Cumhuriyet olarak nitelendirilen devlet şekli; temel ve anayasal kuruluşlarıyla, hak ve ödev kurallarından oluşan bir ilkel topluluğudur. Anayasa'nın, Türkiye Cumhuriyeti'nin devlet şeklinin Cumhuriyet olduğunu düzenleyen 1. ve 2. maddeleriyle, bu maddelerin değiştirilemez, değiştirilmesinin teklif dahi edilemez olduğunu düzenleyen 4. maddesi bu niteliktedir.

Bu ilkeler manzumesinin en önemli ayağını ise lâiklik oluşturmaktadır.

Bugün insaf, vicdan ve sorumluluk sahibi olan herkesin kabul ettiği temel gerçek şudur; Orta-doğu coğrafyasında ve Müslüman dünyada İslamiyet'in en güzel yaşandığı ülke Türkiye'dir. Bu tablo lâiklik sayesinde gerçekleşmiştir. Lâiklik; inançların ve mezheplerin birbirine tahakkümünü ve baskısını önleyen, her tür inancın yaşanmasını esas alan, hedefleyen ve teminat altına alan bir değerler sistemidir.

Cumhuriyet tarihi boyunca hiçbir zaman din ve vicdan özgürlüğünü engelleyen bir yapılanma ve kurumsal süreç söz konusu olmamıştır.

Kadınlarımızın günlük hayatta, özel ilişkilerinde, ortak toplumsal alanlarda; başı açık, baş örtüsü ya da türban ile tercihlerini yapmalarına hiç kimsenin bir diyeceği olamaz. Bu tercih, kendi kararlarıdır ve saygıdeğerdir. Bu konuda zaten bir ihtilaf da yoktur.

O halde sorun nedir?

Sorun, belli bir siyasi kadronun, kutsal dini değerlerimizi istismar ederek, siyasi ve dini sembollerini kamu yönetimine ve işlevsel mekanlara – kamusal alana taşımak istemesinden kaynaklanmaktadır. Böyle bir sürecin ise; lâiklik ilkesine temelde aykırı olmasının yanında, toplumsal bölünmeyi, ayrımcılığı ve kutuplaşmayı yaratması kaçınılmazdır.

Gerek Anayasa'nın yukarıda sözü edilen açık hükümleri, gerek başlangıç hükümleri ve nihayet Cumhuriyet'in kuruluş felsefesi hep birlikte değerlendirildiğinde; Anayasa'nın değişmez-değiştirilemez hükümlerinin ihlali yanında, TBMM İçtüzüğü'nün 38. maddesinin de açık bir şekilde ihlal edildiği görülmektedir.

Yapılmak istenen değişikliklerin; ister türban adıyla, ister 'çene altı' formülüyle ifade edilsin veya kılık kıyafet engelini kaldırma amaçlı olarak ifade edilsin; sonuçta, bu tür bir sembolün kullanılması, bunu takmamayı tercih edenler üzerinde baskı ve dayatma unsuru haline gelecektir. Gerek ulusal mahkeme kararları ve gerek AİHM kararlarıyla sabit olduğu üzere, Türkiye özelinde, "türban veya benzeri dini semboller", Türk siyasal hayatında siyasi sömürü aracı haline gelmiştir. Bu tür kıyafetler, kamusal- işlevsel alanlarda, bunu giymeyen kişilere yönelik bir tehdit oluşturmaktadır. Üniversitelerde türban takılması artık başlı başına "güçlü bir dini ve siyasi simge" niteliğini kazanmıştır.

Türban, bütünüyle masum bir alışkanlık ve kıyafet tercihi olmaktan çıkarak, kadın özgürlüğüne ve cumhuriyetimizin temel ilkelerine karşı bir dünya görüşünün simgesi haline gelmiştir. Bu ifade ve tespiti, Leyla Şahin dosyasında Türkiye Cumhuriyeti Devleti adına beyanda bulunan dönemin Dış İşleri Bakanlığı 19 Kasım 2002 tarihli dilekçede ifade etmiştir. Böylesine önemli bir tespit ve kabulde bulunan bir siyasi kadronun, geline süreçte ise türban ve bağlı sembollerini siyasette ve kamu yönetiminde kullanmak istemesi; çarpıcı olduğu kadar kaygı vericidir.

Bu sosyal ve siyasi sürecin, yasal-anayasal himaye altına alınmak istenmesi ise, Devlet'in ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ihlâl edecektir.

Başta Başbakan, Hükümet, AKP mensubu milletvekilleri, belediye başkanları olmak üzere muhtelif düzeydeki siyasi iktidar mensuplarının değişik tarihlerdeki söz ve eylemleri göz önüne alındığında; Cumhuriyet'in temel niteliklerinin "olmazsa olmaz" koşulu olan laikliğin işlevsiz hale getirilmek istendiği açık bir şekilde görülecektir.

Başbakan ve iktidar mensuplarının bu yöndeki söylem ve eylemleri, MHP Genel Başkanı Bahçeli ve diğer yetkililer tarafından da "inanç hortumculuğu" olarak adlandırılmıştır. Bu gözlem ve tespiti yapan bir siyasi kadronun, gelineen süreçte bu hortumculuğu yasal-anayasal himaye altına alma girişimine destek vermesini ve hasada dönüştürmek istemesini ise; Türk siyaseti adına talihsiz bir süreç olarak görüyor ve inanç hortumculuğuna iştirak olarak nitelendiriyoruz.

Kamu-Devlet yönetiminde "belli okul mezunları, belli meslek mensupları, belli tarikat ilişkilerini" esas alarak kadrolaşmayı önemli bir aşamaya getiren AKP kadrolarının, 58. ve 59. Hükümetlerin Başbakanlık Müsteşarı ve 23. Yasama dönemi İstanbul Milletvekili olan Ömer Dinçer'in 1995 yılında yayınladığı "21. Yüzyıla girerken Dünya ve Türkiye Gündeminde İslam" başlıklı makalesi; bugünkü Türkiye fotoğrafının bir özeti'dir.

Anılan makalede; Fethullah Hoca, Nurculuk Hareketi, Süleymancılık ile gönüllü vakıf ve tarikatların öneminden ve kamusal olarak himaye edilmesi gereğinden söz edilmiş,

Türkiye Cumhuriyeti'nin temel ilkelerinin öneminin kalmadığı,

Cumhuriyet kavramının aslında fazla bir önem ifade etmediği,

Globalleşmenin olduğu her yerde mahalli kültürlerin gelişmeye başladığı, ülkemiz için ise mahalli kültürün İslam olduğu, globalleşme ne kadar artarsa İslamlaşmanın da o kadar artacağı, ulusal devlet fikri yerine artık bölgesel devletlerin olduğu bir yapının söz konusu olduğu,

Laiklik ilkesinin yerini İslam ile bütünleşmeye terk etmesi gerektiği,

Tebliğ Cemaatıyla, Cemaat-i İslami hareketlerinin daha akıllı koordine edilmesi gerektiği,

Hem kültürel öncelikli İslami hareketlerin ve hem de beraberinde siyasal öncelikli İslami hareketlerin uygulanması gerektiği;

Ancak bu takdirde iktidara yürünebileceği ifade edilmektedir.

Kabul etmek gerekir ki, bu görüşlerin özü ve esası, kaçınılmaz olarak ideolojik ve faşizan bir parti devleti yapılanmasıdır.

Hükümeti-Başbakan'ı yasal anlamda doğrudan temsil eden Başbakanlık eski Müsteşarı olan Ömer Dinçer, 22. Yasama Dönemi'nde, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin bir numaralı bürokrati olduğu dönemde de bu görüşlerinin arkasında olduğunu ifade etmiştir.

Yani salt akademik bir görüş çerçevesinde değerlendirme yapmadığını,

Bu görüşlerini ve ideolojisini Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin en üst düzeydeki bürokrati olarak da uygulama noktasında gayret, amaç ve bürokratik organizasyon içinde olduğunu samimi bir şekilde ifade etmiştir. Bu yolda ciddi bir mesafe alındığı gerçektir.

Doğaldır ki, bu mesafe Hükümet'in himayesiyle alınmıştır.

Başbakan'ın ve üst düzey AKP yetkililerinin muhtelif açıklama ve eylemleri;

Başbakan, eşi ve kızının neden türban taktığını yurtdışında açıklarken "eşim ve kızım inançlı Müslüman'dır" diyerek, aslında kamu yönetimine-toplumsal olaylara nasıl ayrımcı bir bakış açısıyla baktığını, Türkiye Cumhuriyeti'nin tüm yurttaşlarının Başbakan'ı olduğunu idrâkinde olmadığını,

"Velev ki siyasi simge olsa ne fark eder!" diyerek, hukuktan ve demokrasiden ne kadar uzak olduğunu, "bihaber olduğunu", "dayatmacı-faşizan bir anlayışa" sahip olduğunu göstermektedir.

"Özel alan, ortak-toplumsal alan ve kamusal-işlevsel alan" kavramları konusunda da kavram kargaşası içinde olan Başbakan'ın; bu anlayış ve eylemleri, gerek merkezi yönetim ve gerek yerel yönetimler anlamında, tüm yönetim kadrolarını etkileyecek ve yönlendirecek boyutlardadır.

Meclis eski Başkanı Arıncı'nın; 2005 yılı 23 Nisan etkinliklerindeki laiklik değerlendirmesi, bu değerlendirmeden sonra Başbakan'ın "Hele dur, acele etme, her şeyin bir zamanı var!" yönündeki değerlendirmesi...

Başbakan'ın, lise öğrencilerine türban desteği telefonları ve bunun medyada yer alan özel sunuşları,

Madrid konuşmasından sonra; Anayasa Komisyonu üyesinin AKP Kadın Kolları Başkanı Milletvekilinin ve İl Belediye Başkanı'nın söz ve eylemleri...

2002-2008 döneminde 6 yıl boyunca, 2002 tarihine kadar Cuma günleri camilerde yapılan organize eylemlerin bir anda kontrol altına alınması...

Hükümetin, özellikle Milli Eğitim Bakanı'nın altyapısını oluşturduğu Yücel Aşkın dosyasında gelişen süreç ve yaşanan dram...

Bu süreç, benzeri yöndeki pek çok somut olayla daha da çoğaltılabilir.

Ortada olan gerçek şudur; merkezi hükümet gücü, yerel yönetim yapılanması, bağımlı hale getirilen bir bölüm basın-medya yapılanması ve kamu yönetimindeki yandaş-siyasi yapılanmalar ile bu yönde ciddi bir inisiyatif sağlanmış durumdadır.

Getirilen teklif ve Komisyon Raporu; Anayasanın değiştirilemez, değiştirilmesi teklif dahi edilemez nitelikteki 1. 2 ve 4. maddelerine açıkça aykırıdır. Cumhuriyet'in özünü ortadan kaldıran, içeriğini boşaltan bir teklif ve rapor söz konusudur.

6. maddenin son fıkrasıyla bağdaşmayan, yok hükmünde olan bir yönü de vardır.

Keza, Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğünü düzenleyen 11. maddeyle; temel hak ve özgürlüklerin, kişilerin ödev ve sorumluluklarını ortadan kaldıramayacağını, bu özgürlüklerin hiçbirisinin demokratik ve laik cumhuriyeti ortadan kaldırmayı amaçlayan faaliyetler biçiminde kullanılmayacağını düzenleyen 12. maddenin 2. fıkrası, 13. madde ve 14. maddenin 1. fıkrasına da aykırıdır.

Daha da ötesi, getirilen teklif; Devlet'in sosyal ve siyasi temel düzenini kısmen de olsa din kurallarına dayandırma ve nüfuz sağlama amacına yönelik olmakla, dini veya din duygularını istismar etmeye yönelik olmakla; belli bir kesim ve sınıfa imtiyaz yaratmayı amaçlamakla ve nihayet bunun devamında kaçınılmaz olarak ayrımcılığa yol açmakla; Anayasanın 24/son maddesine de aykırıdır.

Nihayet, Anayasanın 174. maddesinde düzenlenmesi yapılan İnkılap Kanunlarının delinmesini amaçlayan bir teklif söz konusudur.

Öte yandan; getirilen teklif, teklifin sistematığı bakımından da tutarlı değildir. Anayasanın 40. maddesinin 3 ve 4. fıkralarında; eğitim ve öğretimin, Atatürk İlkeleri ve İnkılapları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, devletin gözetimi ve denetimi altında yapılacağı, bu esaslara aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılmayacağı, eğitim ve öğretim hürriyetinin Anayasaya sadakat

borcunu ortadan kaldırmayacağı açık ve âmir bir şekilde düzenlenmiş olduğuna göre; bu düzenlemenin hemen devamında 7. fıkra adı altında, yukarıda sözü edilen ilkeleri delmeye yönelik bir düzenleme yapılmasını; kamu yönetimi sorumluluğuyla da bağdaşmayacağı açıktır.

Bu şekilde bir düzenleme yapılmak suretiyle, teklif sahipleri ve Komisyon, kendilerince Anayasanın değiştirilemez, değiştirilmesi teklif dahi edilemez nitelikteki 1, 2 ve 4. maddelerini bu yolla aşmayı amaçlamışlardır. Bu yönüyle de, kamu yönetimi sorumluluğu ve ciddiyeti adına sorgulanması gereken bir durumun olduğunu ifade etmek istiyoruz. Bu süreç dahi, teklif sahiplerinin, yerel seçimler öncesi ve sonrasında bu konuyu hasada dönüştürmek amacıyla hazırladıklarını gösteren ibret verici bir olgudur.

Teklifin kabulü halinde bir diğer kaçınılmaz süreç ise şudur;

Hukuk, tıp ve başka fakültelerde başı kapalı bir şekilde, türbanlı veya benzeri formlarla yapılacak bir eğitimin sonucunda; bu kişiler doğal olarak şu talepte bulunacaklardır; "Ben yargıç, savcı, avukat, doktor, kaymakam, vali olmak amacıyla bu eğitimi yaptım. Bu meslekleri icra etmeyeceksem, bu eğitimi almamın ve hayatım; buna göre yönlendirmenin ne anlamı olabilir, bu sebeple Anayasanın 49 ve 70. maddeleri uyarınca, kamu hizmetine girme talebinde bulunuyorum..." diyeceklerdir.

Bu takdirde ise, türban ve benzeri dini ve siyasi simgelerin kamu yönetimine taşınması ve toplumsal bölünmenin, ayrımcılığın kontrol edilemez süreçler kazanması söz konusu olacaktır.

Anayasanın başlangıç bölümünün 4. fıkrası, 6, 7, 11. maddeleri hep birlikte değerlendirildiğinde ve esasen demokrasinin gereği olarak; kural koyma-norm koyma yetkisinin münhasıran TBMM'ne ait olduğu açık ve tartışmasızdır.

Ancak, TBMM bu yetkisini yukarıda sözü edilen kurallar çerçevesinde kullanacaktır. TBMM'nin yetkisi mutlak değildir. TBMM'nin bu yetkisi yukarıda sözü edilen kuralları yanında Anayasanın 90/5, 138/son ve 153/son maddeleriyle sınırlıdır. Yukarıda açıklaması yapılan Danıştay kararları, Anayasa Mahkemesi kararları ve nihayet 6.1.1993 tarihinden başlayıp 29.4.2004 tarihine kadar devam eden 7 adet Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları hep birlikte değerlendirildiğinde; türban ve benzeri çağrışımlar yapan sembollerin, dini ve siyasi niteliği sebebiyle, kamu yönetiminde ayrımcılığı, bölünmeyi ve devamında da baskıyı ve kutuplaşmayı yaratması kaçınılmazdır. Kamu düzeni, telafisi mümkün olmayacak ölçülerde ihlâl edilmiş olacaktır.

Danıştay, Anayasa Mahkemesi ve AİHM tarafından verilen tüm kararlara dayanak teşkil eden sosyal ve siyasi şartlar, mevcut iktidarın, 58 ve 59. dönemlerde Başbakanlık Müsteşarından başlayarak gerçekleştirdiği ve organize ettiği yapılanma sebebiyle daha da ciddi ve ağır boyutlara ulaşmış durumdadır.

Açıklanan sebeplerle;

Yukarıda anlatımı yapılan diğer maddelerin yanında; Anayasanın değiştirilemez, değiştirilmesi teklif dahi edilemez nitelikteki 1, 2 ve 4. maddelerine açıkça aykırı olan, başta lâiklik olmak üzere Cumhuriyet'in temel niteliklerini ihlâl etmeye yönelik olan teklif ve komisyon raporuna muhalefet ediyoruz.

Atila Emek
Antalya
Turgut Dibek
Kırklareli

Mehmet Ali Özpolat
İstanbul
Atilla Kart
Konya

Şahin Mengü
Manisa

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ RECEP TAYYİP
ERDOĞAN VE OSMANİYE MİLLETVEKİLİ
DEVLET BAHÇELİ İLE 346 MİLLETVEKLİNİN
TEKLİFİ

ANAYASA KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASININ
BAZI MADDELERİNDE DEĞİŞİKLİK YAPIL-
MASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASININ
BAZI MADDELERİNDE DEĞİŞİKLİK YAPIL-
MASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 7.11.1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 10 uncu maddesinin dördüncü fıkrasına, "bütün işlemlerinde" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve her türlü kamu hizmetlerinden yararlanılmasında" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 1- Teklifin 1 inci Maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 42 nci maddesine altıncı fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

MADDE 2- Teklifin 2 nci Maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

"Kanunda açıkça yazılı olmayan herhangi bir sebeple kimse yükseköğrenim hakkını kullanmaktan mahrum edilemez. Bu hakkın kullanımının sınırları kanunla belirlenir."

MADDE 3- Teklifin 3 üncü Maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer ve halkoyuna sunulması halinde tümüyle oylanır.

